

Milyen rokkát érdemes választani?

avagy szálvezető a rokkák útvesztőjében

írta: Füzes Zsuzsanna

©2016. Minden jog fenntartva.

Milyen rokkát érdemes választani?

A 'szerelem első látásra' rövidre zárja a kérdést, ennek hiányában van néhány szempont, amit érdemes figyelembe venni. Ezekből gyűjtöttem össze egy első nekifutásra valót.

Méret

Általánosságban elmondható, hogy minél nagyobb a kerék, annál szebben perdül a rokka, és annál dinamikusabban lehet vele dolgozni. Ha egyenletes és vékony fonatra törekszünk, ez előnyt jelent. Ha viszont kimondottan vastag, vagy puha, alig-sodrott fonalat szeretnénk, akkor a kisebb kerékméret is jó lesz, viszont nagyobb méretű orsóra, nagy átmérőjű szálnyílásra lesz szükségünk.

Az orsó mérete sokat elárul egy rokkáról. Az átlagos orsók kapacitása 3 uncia (kb. 9 dkg), ennyi fonal fér rájuk. Ez az alapméret nagyon sok mindenhez jó. A szélsőségeket nem nehéz felismerni: a szőnyegszövéshez való fonalakhoz

1 kg-os kapacitású orsó való, ami már első pillantásra is gyanúsán nagy. Az egész apró orsókat pedig cérnavekony „pókfonal” számára tervezték. A régi rokkák zöme inkább kisebb orsóval rendelkezik, ott a 3 unciás orsóméret ritka szerencsének számít, főleg ha még több is van belőle.

Helyigény

A leglátványosabb rokkák terjedelmesebbek, használaton kívül is sok helyet foglalnak. Vannak összezsukható rokkák, amik rendszerint kinyitva sem túl nagyok, de eltéve beférnek egy hátizsákba, amit könnyebben tárolhatunk vagy vihetünk magunkkal.

Kérdés, mi fontosabb számunkra: hogy mobil legyen a rokk, vagy lenyűgözően szép látványt nyújtson?

Függőleges vagy vízszintes?

A vízszintes rokkáknak az elrendezésből adódóan nagyobb kerekük lehet. Dekoratívabbak, küllemük jellegzetesebb és impozánsabb.

A függőleges rokkák orsója általában magasabban helyezkedik el, mint a vízszinteseké, ülő helyzetből nem látunk rájuk, csak nyújtózkodva.

Milyen fonalat szeretnénk fonni rajta?

Természetesen mindenfélét. Az új rokkák többnyire elég széles „spektrumúak”, azaz elég tág határok között szabályozhatók ahhoz, hogy szinte minden fonási feladatra alkalmasak legyenek. És vannak a speciális rokkák, amiket egy-egy bizonyos típusú fonal készítésére terveztek, mint pl. a csipkefonalak vagy a szőnyegszövéshez használt vastag fonalak. És persze vannak a padlásról előkerülő régi rokkák is, a legkülönbözőbb méretben és felépítményben.

Mit tud a rokka?

Tárcsa arányok

Minél több tárcsamérettel rendelkezik a rokka, annál több lehetőség rejlik benne. Az arányszám a kerék és a szárnyat hajtó tárcsa méretarányát jelenti. Például a 9:1 azt jelenti, hogy amíg a nagy kerék megtesz egy teljes fordulatot, addig a szárny az orsó körül kilencszer fordul meg. Minél nagyobb ez az arányszám, azonos pedálritmus mellett annál gyorsabban fog fonni a rokka. Kezdők általában a 6:1 – 9:1 arányt találják kényelmesnek.

A rokkák több tárcsával készülnek, többféle beállítást téve lehetővé. Jobb előre tudni, mit is jelentenek ezek. Nagy vonalakban: 6:1 alatt kimondottan vastag fonalat tudunk fonni, 9:1 – 16:1 között közepes vastagságú, pl. kötésre

alkalmas fonalakat, 16:1 - 21:1 között a lehetőfinom csipkefonalak tartományáról beszélünk. A köztes méretek további szabályozást tesznek lehetővé, ami által a pedálozás tempója egészen testre szabható.

Dupla hajtósíj vagy fékrendszer?

Mi fontosabb: a tágabb keretek között szabályozható működés, ami nagyobb kontrollt tesz lehetővé, vagy a minél egyszerűbb működés? A két hajtósíjas megoldásnál az egyik síj az orsót, a másik a szálvezető szárnyat köti össze a nagy kerékkel, mind együtt mozdulnak, a fordulatkülönbséget egyedül a tárcsák méretaránya adja. Ha változtatni akarunk a beállításon, csak a síjat kell áttenni egy másik tárcsára.

Kétféle fékrendszer létezik, mindkettő egy síjas rokkán található. Az írfeszítőnél a kerék az orsót hajtja és a szárny van lefékezve, ami egy folyamatos, viszonylag erős szálbehúzást jelent, ezért jellemzően az erősebb fonalakhoz való rokkák sajátossága.

A skót feszítő voltaképpen egy orsó-fék, amin egy óvatos mozdulattal akár fonás közben is szabályozható a szálbehúzás ereje. A többenél precízebb beállítást tesz lehetővé, de aki az egyszerűbb megoldásokat szereti, annak a két síjas rokka ajánlott.

Vannak rokkák, amiken a dupla síj és a skót-feszítő is megtalálható, és igény szerint változatható. Ez a változat kínálja a legtágabb beállítási lehetőségeket.

Pedál

Egy pedállal ritmikusabb, de lassabb a fonás, viszont hagyományosabb hatást kelt. Ha alacsony fordulatra van szükség, még egy kisebb kerékmérettel együtt is elegendő.

A két pedál kényelmes és dinamikusabbá teszi a fonást, nagyobb sebességnél kimondottan előnyös.

Valójában a pedálozás nem szabad, hogy fárasztó, vagy kényelmetlen legyen. Jól beállított rokkánál apró, könnyed mozdulatokról van szó, ami miatt hosszútávon sem kell ízületi problémákkal számolni. Vannak, akik egyáltalán nem szeretnek pedálozni, számukra találták ki az elektromos rokkát, amit egy fokozatmentesen szabályozható motor hajt.

Összhatás

A gyakorlati szempontokon túl nem elhanyagolható a küllem sem, hiszen a fonási élmény része a látvány, a fa tapintása is. A legtöbb új rokka rendelhető felületkezelés nélkül is, így szabadon dönthetünk a színéről és a felületéről, ezáltal még személyesebbé válhat.

A választás remélhetőleg egy hosszú barátság kezdetét jelenti.

Ha további információra van szüksége, vagy kérdése támadt, örömmel állok rendelkezésére.

Füzes Zsuzsanna - fonasrokkan@gmail.com